

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.01.2012, sp. zn. 23 Cdo 4426/2011, ECLI:CZ:NS:2012:23.CDO.4426.2011.1

Číslo: 73/2012

Právní věta: Uvede-li žalovaný ve vyjádření podle ustanovení § 114b o. s. ř., aniž by zpochybňoval skutková tvrzení žalobce, právní důvody, na nichž staví svoji obranu, které mohou představovat právní důvody bránící vzniku uplatněného práva, nenastává fikce uznání uplatněného nároku a ve věci nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání podle ustanovení § 153a odst. 3 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.01.2012

Spisová značka: 23 Cdo 4426/2011

Číslo rozhodnutí: 73

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rozsudek pro uznání

Předpisy: § 114b o. s. ř.
§ 153a odst. 3 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem pro uznání ze dne 2. 2. 2011 uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 136 928,91 Kč (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

K odvolání žalované V r c h n í s o u d v Olomouci rozsudkem ze dne 21. 6. 2011 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud se ztotožnil se soudem prvního stupně, že v projednávané věci byly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání na základě tzv. fikce uznání uplatňovaného nároku podle ustanovení § 114b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

K odvolací námitce žalované, že její vyjádření k výzvě soudu prvního stupně neobsahuje námitku skutkového charakteru, k níž by bylo zapotřebí navrhnout důkazy, ale je námitkou právní, odvolací soud poukázal na dikci ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř., z níž dovodil, že povinnost vyjádřit se splní žalovaná pouze tehdy, když v písemném podání uvede ty skutkové okolnosti, na nichž buduje svoji obranu proti žalobě, a to tak, aby soud mohl stanovit okruh sporných skutečností, které budou předmětem dokazování. Uvedl, že fikce uznání je podle znění zákona spojena nejen se situací, kdy se žalovaná nevyjádří vůbec, ale nastupuje i tehdy, jestliže ve vyjádření neuvede skutečnosti, na nichž staví svoji obranu. Naproti tomu fikce uznání nároku ve smyslu ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř.

nastat nemůže, pokud z včasného vyjádření žalované vyplýne nejen to, že žalobou uplatněný nárok zcela neuznává, ale současně v něm, alespoň v základních obrysech, vylíčí rozhodné skutečnosti, na nichž svoji obranu staví. Žalovaná ve svém vyjádření pouze uvedla, že „smluvní ujednání, od nichž žalobce odvíjí žalobní nárok, považujeme za neurčitá a proto neplatná“. Odvolací soud uzavřel, že takovéto vyjádření žalované zákonem požadované rozhodné skutečnosti neobsahuje a žádné rozhodné skutečnosti nelze ani z textu vyjádření dovodit. Aby soud mohl po právní stránce věc posoudit, jsou nezbytná řádná skutková tvrzení účastníků. Vzhledem k uvedenému proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Podle dovolatelky v rozhodovací praxi odvolacího soudu nebyly dosud vyřešeny tři otázky zásadního právního významu, které jsou významné i pro rozhodnutí v projednávané věci.

Dovolatelka tak namítá, že dovolací soud dosud neposoudil „1. otázku kvantitativních požadavků na vylíčení rozhodujících skutečností, na nichž žalovaná staví svoji procesní obranu, 2. otázku, zda při vyjádření žalované dle § 114b o. s. ř. učiněném ve stanovené lhůtě, jež dle názoru soudu neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo je nesrozumitelné či neurčité, je na místě postupovat dle ustanovení § 43 o. s. ř., anebo zda ihned přistoupit k vydání rozsudku pro uznání, i když žalovaná žalobní nárok neuznává a 3. otázku, zda lze v kontradiktorním procesu po žalované spravedlivě požadovat, aby rozváděla svoji prvotní procesní obranu ještě před nařízeným jednáním do té míry, že by svému procesnímu soupeři byla nucena „odkrýt karty“ a tím mu de facto již dopředu napověděla, že v daném sporu nemůže být úspěšný“.

Dovolatelka má za to, že její vyjádření bylo sice stručné, ale byl jím zcela jasně a zřetelně vymezen spor, tedy rozdílnost názorů účastníků řízení na oprávněnost požadovaného plnění. Svým výše citovaným vyjádřením zpochybnila nikoliv skutkový, ale právní základ, na němž byla žaloba postavena. Navíc žádným ustanovením o. s. ř. není vyjmuta včasné vyjádření k žalobě dle ustanovení § 114b o. s. ř. z právního režimu neurčitých podání dle ustanovení § 43 o. s. ř. Konečně dovolatelka namítá, že formulace vyjádření k žalobě byla stručná záměrně. Dle jejího názoru nelze na vyjádření žalované nahlížet jako na kvantitativně nedostatečné.

Nadto byl podle dovolatelky rozsudek pro uznání vydán ve věci, v níž ani nebylo na místě vydávat výzvu dle ustanovení § 114b o. s. ř., neboť žalobkyně by ani při prokázání všech skutkových tvrzení nemohla být procesně úspěšná. Odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2003, sp. zn. [29 Odo 296/2003](#), dle kterého v takových případech vydání rozsudku pro uznání vůbec nepřipadá v úvahu. Že se o takový případ v projednávané věci jednalo, bylo dle dovolatelky zřejmé z neurčitého a proto neplatného smluvního ujednání pro smluvní penále, když nebylo stanoveno z jaké veličiny či hodnoty bude oněch 0,05 % vypočteno.

Závěrem dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně se k dovolání žalované vyjádřila tak, že dovolání považuje za nepřípustné a nedůvodné. Vyjádření žalované není možné považovat za vylíčení všech rozhodných skutečností. Nesouhlasí s tvrzením žalované, že v jejím vyjádření se jedná toliko o námitku právní, nikoliv skutkového charakteru. Smlouva může být neurčitá a tedy i neplatná i vlivem skutkových okolností neprávního charakteru. K námitce žalované, že soud prvního stupně ji měl vyzvat k doplnění vyjádření dle ustanovení § 43 o. s. ř., poukazuje na to, že nelze zaměňovat nedostatečnost podání s jeho neurčitostí či nesrozumitelností. Závěrem žalobkyně dodává, že ustanovení o úroku z prodlení ve výši 0,05 % denně není v rozporu s právem.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 1. 7. 2009) se podává z bodů 1. a 12., části první, článku II. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř., oprávněnou osobou řádně zastoupenou advokátem, jímž bylo dovolání též sepsáno (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť pouze z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

Dovolání je mimořádným opravným prostředkem, kterým lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání proti rozsudku, jímž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, upravuje ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání přípustné není, neboť ve věci samé nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Je-li přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. spjata se závěrem o zásadním významu rozsudku po stránce právní, je způsobilým dovolacím důvodem zásadně jen důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Otázku, zda dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, však lze zvažovat i z hlediska námitky, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), jestliže posouzení, zda řízení je postiženo procesní vadou, vychází ze střetu odlišných právních názorů na výklad procesního předpisu (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2008, sp. zn. [II. ÚS 650/06](#) nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2010, sp. zn. [IV. ÚS 1464/10](#)). Tak je tomu i v projednávané věci, kdy námitky dovolatelky směřující k výkladu procesního předpisu (jedná se o spor o výklad procesního práva, na němž je založeno rozhodnutí odvolacího soudu), mají přesah do roviny zásadního posouzení procesních norem a lze jimi (k jejich přezkoumání) přípustnost dovolání založit.

Dovolacím soudem nebyla dosud řešena otázka, zdali vyjádření žalovaného k výzvě soudu podle ustanovení § 114b o. s. ř. obsahující nikoliv skutkové, ale jen právní námitky, uplatněné žalovaným v rámci procesní obrany, jimiž zpochybňuje žalobní nárok, může představovat řádné vyličení rozhodujících skutečností, na nichž žalovaný staví svoji obranu podle ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř.

Právní posouzení věci je činnost soudu, spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud

právo či povinnost přizná či nikoliv.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 114b o. s. ř. (ve znění účinném od 1. 7. 2009) vyžaduje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, jakož i tehdy, bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem nebo evropským platebním rozkazem, může předseda senátu místo výzvy podle § 114a odst. 2 písm. a) nebo nebylo-li takové výzvě řádně a včas vyhověno, žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; to neplatí ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2), a ve věcech uvedených v § 120 odst. 2 (odstavec první). Jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen. To neplatí, jsou-li splněny předpoklady pro zastavení řízení nebo odmítnutí žaloby (odstavec pátý).

Uvede-li žalovaný ve vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. skutečnosti, které, pokud by byly prokázány, by mohly být posouzeny jako skutečnosti bránící vzniku uplatněného práva, a tudíž by mohly vést k zamítnutí žaloby, aniž by výslovně uvedl, jaké právní následky jsou s těmito skutečnostmi spojeny, nelze ve věci rozhodnout rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2006, sp. zn. [22 Cdo 2646/2005](#)).

Uvedené však platí i v případě, uvede-li žalovaný právní důvody, na nichž staví svoji obranu (aniž by například zpochybňoval skutková tvrzení žalobce) a které mohou představovat právní důvody bránící vzniku uplatněného práva.

V podmínkách projednávané věci žalobkyně v žalobě vylíčila, že po žalované požaduje zaplacení úroku z prodlení ve výši 0,05 % denně z fakturovaných částek, odkazujíc na přílohu č. 1 smlouvy uzavřené mezi účastníky, kde si účastníci měli sjednat (jak žalobkyně v žalobě výslovně uvádí) penále z prodlení ve výši 0,05 % za každý den prodlení s úhradou fakturovaných částek.

Na výzvu soudu učiněnou podle ustanovení § 114b o. s. ř. pak žalovaná uvedla, že „smluvní ujednání, od nichž žalobce odvíjí žalobní nárok, považujeme za neurčitá, a proto neplatná“.

Dospěl-li poté odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) k závěru, že nastala fikce uznání uplatněného nároku, neboť vyjádření žalované neobsahuje požadované rozhodné skutečnosti skutkového charakteru, ale námitku právní, je tento jeho právní závěr nesprávný.

Žalobkyně svůj nárok odvozuje ze smluvních ujednání účastníků o „penále z prodlení ve výši 0,05 % denně“. Uvedla-li za takové situace žalovaná ve svém vyjádření, že „smluvní ujednání, od nichž žalobce odvíjí žalobní nárok, považuje za neurčitá, a proto neplatná“, uvedla v dostatečném rozsahu rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu a nenastala proto podle ustanovení § 114b odst. 5 o. s. ř. fikce uznání uplatněného nároku.

Dovolací soud v této souvislosti připomíná, že se opakovaně ve svých rozhodnutích vyjadřoval k tomu, že bez interpretačních pravidel podle ustanovení § 266 obch. zák. nelze zpravidla dospět k tomu, zda lze sjednané „penále“ vykládat jako smluvní pokutu nebo jako smluvní úrok z prodlení, přičemž okolnosti rozhodné pro výklad projevu vůle se v jednotlivých případech odlišují, přičemž

správnost výkladu projevu vůle závisí na správném výkladu a aplikaci uvedených interpretačních pravidel (srov. aktuálně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2011, sp. zn. [32 Cdo 3555/2010](#)).

Zpochybnila-li žalovaná uplatněný žalobní nárok na zaplacení penále z prodlení s právní argumentací směřující k jeho možné neplatnosti pro neurčitost, šlo o takové dostatečné vylíčení rozhodujících skutečností ve smyslu ustanovení § 114b o. s. ř., v jehož důsledku fikce uznání uplatněného nároku nenastala. Odvolací soud ustanovení § 114b o. s. ř. nesprávně vyložil a jeho právní posouzení věci je proto nesprávné.

Vzhledem k uvedenému závěru se proto již dovolací soud nezabýval dalšími dovolacími námitkami žalované a podle ustanovení § 243b odst. 2 a 3 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu zrušil. Protože důvody pro zrušení platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.